

ATVEBASİ ÇIKAN GÜNEY DOĞU İLLERİMİZDE SOKUCU SİNEKLER (DİPTERA), ÜZERİNDE ARAŞTIRMALARA DAİR İLK BİLDİRİ

M. Mihri MİMİOĞLU

1960 yılının mayıs ayı bidayetinde güney komşularımızdan gelen atvebası salgını Güney Doğu illerimizde binlerce atın ölümüne ve 57 milyon liranın kaybına sebep olmuştur. Bu hastalık hemen münhasıran sokucu sineklerle intikal ettiğinden bölgedeki kan emici Diptera'lar üzerinde araştırma yapmayı bir vazife telâkki ettik. İki yıldanberi her fırsattan faydalanılarak bu bölgede üç defa geziler tertip edilmiştir. Burada tek tırnaklılardan kan emen sokucu sinekler toplanmıştır.

İzmir'de Atvebasını nakleden Insecta'lar üzerinde çalışmakta olan Entomolog T. J. Curtin'in 26 Eylül 1960 tarihli mektubundan öğrendiğimize göre Afrika'da bir Fransız araştırmacısı (1944) bu hastalığı Culicoides'lerin taşıdığını iddia etmiştir.

Herms'e göre (1956) Culicoides furens, Mansonella ozzardi adı verilen filaria'ların ara konutudur.

Matheson'a göre (1950) Culicoides'ler insan ve hayvanlardan kan emmek ve parazit helmintleri nakletmek suretiyle zararlı olmaktadır.

Mimioğlu'na göre (1959) Meralarda mebzul olarak bulunan Tabanus autumnalis tercihan sığır ve beygirlerden kan emiyorlar.

Neveu-Lemaire (1938) Haematopota italica'nın Trypanosoma concolense, Tabanus bromius'un Leptospira ictero-haemorrhagiae'yi, Tabanus bovinus'un Trypanosoma evansi'yi ve Culicoides türlerinin de atvebasını nakledebileceğini açıklamıştır.

Oytun'a göre Culicoides pallidipennis Mavi dil'i koyunlara ve Atvebasını da tektırnaklılara nakletmektedir.

Patton (1930) Culicoides'leri minyatür sivrisineklere benzetmek ve yaz aylarında, akşamları bazan sürü halinde uçuşarak insan ve hayvanlardan kan emdiklerini bildirmektedir.

The Yearbook of Agriculture (1952) Tabanidae ailesine mens 100 kadar tür bulunduğunu, bunların daha ziyade nemli yerlerde gel tiklerini açıklamaktadır.

Yalçın (1960) tarafından Erzincanda Fırat nehri kıyılarında bulunduğ u bildirilen *Chrysops flavipes* türü, Diyarbakır'da Dicle ne vadisinde de tarafımızdan tesbit edilmiştir.

Tektırnaklılardan geceleri kan emen *Culicoides*'lerin toplanma ancak Amerikalılar tarafından yaptırılan tel kafesler sayesinde 11 1961 günü tertiplenen üçüncü gezimizde mümkün olmuştur. Bu kaf ler bir atı içerisine alacak kadar geniştir. Yan taraflarına konulan pe cere telleri *Culicoides*'lerin kafese girmelerini temin etmekte fakat ç malarına müsaade etmemektedir. Kan emmek üzere atın cildine ya ş an bu haşereler kafese giren iki kişi tarafından toplanır. Yardım elindeki pilli lâmbanın ışığını parazitin üzerine tutar. Bu sayede görül *Culicoides*'ler bir aspiratörle çekilerek 70 derecelik alkolü ihtiva ed bir şişede toplanırlar.

Bu araştırmayı yaparken yakın ilgi ve yardımını gördüğümüz Di yarbakır Veteriner Müdürü Durak Üstünel'e teşekkürü vazife bilirir

Yukarıda arz edilen toplama metodu ile elde ettiğimiz *Culicoides* lerin bir kısmını Londra'da British Museum'a (Natural History) gö dermiş bulunuyoruz. Alacağımız bilgiyi ayrıca neşredeceğiz.

Gezilerimiz esnasında Malatya, Elazığ ve Diyarbakır illerinden to lamiş olduğumuz sokucu sinekler teşhis için aynı zamanda yukarı sözü geçen müzede Entomoloji bölümünü idare eden Dr. H. OL ROYD'a gönderilmiştir; teşhis hususunda gösterdikleri yakın ilgid dolayı kendilerine teşekkürü bir borç bilirim.

Bu yazımızda adı geçen bölgeden topladığımız sokucu sinekler isimlerini vermekle yetiniyoruz. İleride bu konu üzerinde daha gen ölçüde araştırma yapabileceğimizi ümit etmekteyiz.

1. *Tabanus roussellii* Macquart
2. *Tabanus autumnalis* linnaeus var. *brunnescens* Szilady
3. *Tabanus autumnalis* Linnaeus, 1758
4. *Tabanus bromius* Linnaeus, 1761
5. *Tabanus bovinus* Linnaneus, 1761
6. *Chrysops flavipes* Meigen, 1800
7. *Haematopota italica* Meigen, 1820
8. *Haematopota pallens* Loew
9. *Nemorius vitripennis* Meigen
10. *Culicoides* sp.

Ö Z E T

1960 yılı Mayıs ayı başlarında Güney Doğu illerimizde çıkan At-bası salgınının yayılmasında rol oynadıklarını tahmin ettiğimiz so-cu sinekler üzerinde bir araştırma yapılmış ve beş soya bağlı dokuz rün isimleri yukarıda arz edilmiştir.

S U M M A R Y

In order to understand the distribution of the blood-sucking in-cts in south-eastern provinces of Turkey where African horse si-ness was wide spread an investigation has been carried out. 9 species longing to 5 different genus has been diagnosed. We believe some of ese insects are transmitting the horse sickness virus.

L İ T E R A T Ü R

- ermes, W., B.: Medical Entomology. IV Edition, The Macmillan Company, New York 160-164, 1956.
- atheson, R.: Medical Entomology. II. Edition Comstock Publishing Associates, Ithaca, New York, 414-418, 1950.
- imioğlu, M., M.: Genel ve Özel Tıbbi Artropodoloji. Yeni Desen Matbaası, An-kara, 132-134, 1959.
- evu-Lemaire, M.: Trait  d'Entomologie M dicale et V t rinaire. Vigot Fr res, Paris, 1009, 1018, 1023, 1080, 1938.
- ytun, H., S.: Tıbbi Entomoloji II baskı, G zel İstanbul Matbaası, Ankara 442-445, 1962.
- atton, W., S.: Insects, Ticks, Mites and Venomous Animals of Medical and Ve-terinary Importance, H. R. Grubb, LTD., England 130-131, 1930.
- he Yearbook of Agriculture.: Insects. United States Government Printig Office 657-661, 1952.
- alçın, N.: Atvebası salgınında yurdumuz yönünden önemi olan vektör artropo-dalar üzerinde inceleme ve araştırmalar. İlk bildiri, Türk Vet. Hek. Der. Der. 30, 166-167, 865-866, 1960.